

Kunta- ja palvelurakennemuutos
Uudenmaan tilaisuus 28.10.2005
Pasi Hurttala
KUUMA puheenjohtaja 2005
Nurmijärven kunnanvaltuuston puheenjohtaja

KUUMA ja palvelurakennemuutos

Uudistuksen tavoitteet:

Kunta- ja palvelurakennemuutoksen tavoitteet ovat ehdottomasti kannatettavia. Riittävän vahva rakenteellinen ja taloudellinen perusta kuntien vastuulla olevien palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen tulevaisuudessa, on suorastaan välttämättömyys ja takaa suomalaisen hyvinvoinnin tason ja laadun myös jatkossa.

KUUMA –kunnat

KUUMA -kuntia ovat Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen ja Tuusula. Asukkaita on lähes 170 000. Neljässä kunnan 30-40 000, yhdessä lähes 20 000 ja pienimmässä 4500 asukasta. Lähes kaikki ovat siis suomalaisittain suuria kuntia. Väestö kasvaa keskimäärin kahden prosentin vuosivauhtia. Asukkaat ovat nuoria ja aktiivisia, työttömyys on vähäistä. Neljässä kunnassa yli puolet työmatkoista suuntautuu pääkaupunkiseudulle.

Hankkeen kriteerit ja haasteet:

KUUMA –kunnat ovat asukasmäärältään monissa yhteyksissä mainittua ns optimikokoa. Olemme yksi vauraan Suomen vauraimmista alueista. Jouduimme heti tekemään itsellemme kysymyksen: koskeeko kunta- ja palvelurakennehanke todella KUUMA –kuntia?

Myönnämme, että kaikki hankkeelle asetetut kehyskriteerit koskevat myös KUUMA –kuntia.

Väestönkasvu aiheuttaa paineita sekä palvelujen järjestämiselle että investoinneille. Tämän ohella useimmat kunnat maksavat verotulotasausta ja näin rahoittavat myös muun Suomen hyvinvointia. Se, miten asiat muualla järjestetään, koskee myös meitä.

Alueen väestönkasvu on sekä syntyvyyden enemmyyttä että muuttovoittoa. Ikäihmisten absoluuttinen määrä kasvaa noin puolella seuraavan 10 vuoden aikana.

Tuottavuuden lisääminen ja teknologian hyödyntäminen on nykyisillä rakenteilla vaikeaa. Samanaikaisesti työntekijät lähtevät reippaalla tahdilla eläkkeelle.

Elinkeinorakenteen muutos ja globalisaatio hyvine ja huonoine puolineen on arkea. Euroopan unionin ratkaisut vaikuttavat jokapäiväiseen elämään. Samanaikaisesti on säilytettävä kansalaisyhteiskunnan inhimillisyys ja vaikuttamisen mahdollisuudet.

KUUMA –mahdollisuudet

Meneillään on vuonna 2003 aloitetun KUUMA –kumppanuuden kolmas yhteistyön vuosi. KUUMA -kuntien valtuustot ovat vuosittain hyväksyneet yksimielisesti yhteistyön tavoitteet ja painopisteet. Yhteistyön kohteet ovat juuria niitä asioita, joihin haetaan ratkaisua kunta- ja palvelurakennemuutoksella. Tänä vuonna strategiaa uudistettiin ja jatkossa keskitytään neljään strategiseen painopisteeseen, joita ovat

1. Palveluyhteistyö
2. Edunvalvonta ja omistajapolitiikka
3. Liikennejärjestelmä ja joukkoliikenne
4. Maankäyttö

Palveluyhteistyö on päätetty selvittää seuraavien palveluiden osalta:

1. tukipalvelut (talous, henkilöstö, tietohallinto ja hankinnat)
2. yhdyskuntatekniikka
3. työterveyshuolto
4. ympäristötoimi
5. terveydenhoitoalue
6. vanhustenhuolto
7. erityisopetuksen ja II asteen kouluverkko
8. tietojärjestelmät

KUUMA –kunnat ovat mukana seutukokeilussa ja muodostavat jo nyt juridisen yksikön. Lisäksi KUUMA –kunnat ovat hyväksyneet Helsingin seudun yhteistyösopimuksen. Yhteistyö pääpaino alkuvaiheessa on maakäyttö-, liikenne- ja asumisasiassa.

KUUMA –malli

KUUMA –kuntien hallitusten ja valtuustojen puheenjohtajat ovat ensimmäisessä kunta- ja palvelurakennehankkeen tiimoilta pidetyssä kokouksessa todenneet, että on tärkeätä, että kaikki asiaankuuluvat tahot tarkastelevat nyt ennakkoluulottomasti olemassa olevia rakenteita ja niiden uudistamista.

KUUMA -yhteistyön tulee tässä tilanteessa voimistaa kehittämistöitä, jotta alueen kunnat pystyvät vastaamaan parhaalla tavalla mahdollisesti edessä oleviin haasteisiin. KUUMA -yhteistyössä käytetyt menetelmät on mainittu

kunta- ja palvelurakenneuudistuksen välineinä ja liittyvät erityisesti kuntien yhteistyöhön ja palvelujen organisointiin. Välitöntä tarvetta kuntaliitoksille ei ole, mutta sillekin löytyy kannattajia. Tässä suhteessa KUUMA kunnat eivät ole yksi kokonaisuus.

Lähtökohtana on, että KUUMA –kunnat valmistelevat oman mallin, joka pohjautuu palvelujen järjestämistä vastuussa olevien kuntien vahvaan itsehallintoon. Malli on koeteltu ja testattu käytännössä ja sen puitteissa on suomalainen hyvinvointi rakennettu.

Esitetyistä malleista KUUMA –kunnissa on kannatusta peruskuntamallille, jossa voidaan hyödyntää peruspalvelupiirin palvelutuotannolle tarjoamia etuja. Malli ei kuitenkaan sellaisenaan luo edellytyksiä palvelurakenteen organisoinnille ja johtamiselle siten, että palvelut voidaan turvata ja järjestää taloudellisesti ja tuottavuutta parantaen. Tarkasteluun otetaan palveluprosessit ja toimintamallit, kumppanuudet, työnjaot, suurtuotannon ja erikoistumisen edut, laajojen verkostojen hallinta ja johtaminen.

KUUMA -yhteistyössä tarkastellaan aluerakennetta kokonaisuutena ja panostetaan liikennejärjestelmän toimivuuteen. Joukkoliikenteen edellytysten parantaminen on välttämätöntä. Valtion vahva osallisuus ja rahoitus ovat kulmakiviä, kun haetaan kestävä kehityksen mukaisia ratkaisuja.

KUUMA –kunnat tulevat esittämään mallin, joka niveltyy osaksi Helsingin seudun ja Uudenmaan kokonaisuutta. Uusia hallinnon tasoja ei saa muodostaa.

Olipa malli mikä tahansa, on tässä yhteydessä ratkaistava nykyinen suuri epäkohta eli kuntien velvoitteiden ja rahoituksen tasapaino. Uudistuksen yhteydessä on välttämätöntä tarkastella valtionosuusjärjestelmää ja selvittää mahdollisuudet kuntien veropohjan vahvistamiseen.

Helsingin seudun yhteistyö

KUUMA -kunnilla on osaltaan vastuu Helsingin seudun kansallisesta ja globaalista kilpailukyvyistä. Tämä edellyttää Helsingin seudun aluerakenteen yhtenäistä tarkastelua maankäytön, liikennejärjestelmän ja asumisen osalta. Helsingin seudun yhteistyö on strategisen tason yhteistyötä ja sitä toteuttavat kunnat kaavoitus-, tontti- ja elinkeinopolitiikalla.

Jatkossa on tavoitteena, että Helsingin seudun yhteistyö laajentuu myös palveluihin ja erityisesti joukkoliikenteen järjestämiseen.

Lopuksi

KUUMA -kunnat sijaitsevat Helsingin seudun ytimessä. Pääkaupunkiseudun kuntien ratkaisut vaikuttavat KUUMA -kuntiin ja päinvastoin. Asukasnäkökulmasta rajoilla ei ole merkitystä. Työssäkäynti ja asiointi hajautuu yhä laajemmalle alueelle. Kansalaisten vaikuttamisen tapoja ja osallisuuden muotoja on myös syytä tarkastella tästä näkökulmasta. Mutta kehityksen tulee tapahtua nykyisen demokraattisen järjestelmän kautta, kuntien valtuustojen vapaaehtoisin päätöksin.